

Jumalateenistus Nõos P, 02.07.23 kell 11.00, 4. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: 2Sm 12:1–10, 13; Rm 2:1–11

Pihikõne: 2Kr 5:17

Jutlus: Jh 8:2–11

Laulud: 215 (1–6); 316 (1–5, 6); 320 (1–4); 110 (1–6)

Kuid koidu ajal tuli ta tagasi pühakotta ning kogu rahvas tuli tema juurde ning ta istus ja õpetas neid. Aga kirjatundjad ja variserid tõid abielurikkumiselt tabatud naise, panid ta keskele seisma ja ütlesid Jeesusule: „Õpetaja, see naine tabati abielurikkumiselt. Mooses on Seaduses käskinud niisugused kividega surnuks visata. Mida nüüd sina ütled?” Aga seda nad ütlesid teda proovile pannes, et nad saaksid teda süüdistada. Jeesus kummardus ja kirjutas sõrmega maa peale. Aga kui nad küsides peale käisid, ajas Jeesus enese sirgu ja ütles neile: „Kes teie seast ei ole pattu teinud, visaku teda esimesena kiviga!” Ja ta kummardus jälle ja kirjutas maa peale. Ja seda kuuldes lahkusid nad üksteise järel, vanematest alates, jäid üksnes tema ja keskel seisev naine. Jeesus ajas enese sirgu ja ütles talle: „Naine, kus nad on? Kas keegi ei ole sind surma mõistnud?” Tema ütles: „Ei keegi, Issand!” Aga Jeesus ütles: „Ega minagi mõista sind surma. Mine, ja nüüdist peale ära enam tee pattu!”

Võiks tunduda, et kuuldud kirjakoht on üheselt arusaadav: abielurikkumine on küll patt, kuid kristlased üksteist selle eest surma ei mõista.

Ent kas asi on ikka niisama lihtne?

Tuleb meelde ühe mu keeleõpetaja juhtnõör teksti tõlkimisel võõrkeelest: lause mõistmiseks tuleb aru saada kõigi selle lause sõnade tähendusest. Ma arvan, et sedasama põhimõtet on võimalik üle kanda ka emakeelele: lause mõistmiseks tuleb meil aru saada igast sõnast, mis selle lause moodustavad.

Eesti keeles tundub asi lihtne olevat, kui oskame eesti keelt emakeelena. Kuid kas mõistame ka eesti keeles sõnu ühtmoodi? Ja kui ei mõista, siis kuidas saaksime aru lausest, tekstist ja kõnest ühtmoodi?

Võtame nt meie kirjakohta keskse mõiste „abielurikkumine“.

Kui kuuleme täna, 2. juulil 2023 sõna „abielu“, siis kas oleme kindlad, et teame mida see tähendab? Esiteks pole paljud inimesed, kes üksteisega koos elavad, üldsegi mitte abielus ja seetõttu on neil abielust hoopis teistsugune ettekujutus kui neil, kes abielus on.

Teiseks on eesti keeles „abielu“ mõiste muutumises ja teatavasti sai see hiljuti, täpsemalt 20. mail 2023 eesti keeles enneolematu tähenduse, tähistades nüüd kahe füüsilise isiku liitu, mitte tingimata mehe ja naise liitu.

Ja kui nüüd, pärast seda analüüsi mõtleme uuesti mõiste „abielurikkumine“ peale, siis oleme ehk nõus, et seda ei mõista ühtmoodi need, kes mõistavad erinevalt mõiste „abielu“.

Kuidas sellest keelelisest virvarrist siis välja pääseda?

Minu meelest polegi muud võimalust, kui et tuleb kokku leppida mõistete „abielu“ ja „abielurikkumine“ tähenduses, mis on üheselt mõistetav kõigile ühe maailmavaatega kogukonna liikmeile, kes neid sõnu eesti keeles kasutavad. Nt kristlastele.

Kuidas siis kristlased peaksid neis sõnades kokku leppima? Loomulikult Piibli alusel!

UT-s on abieluna mõistetud liitu ühe mehe ja ühe naise vahel. Siin pole võimalik teisiti aru saada. Toon näiteks 1Tm 3. peatükis toodud ettekirjutused koguduse ülevaatajate ehk piiskoppide (kr ὁ ἐπίσκοπος) ja abiliste ehk diakonite (kr ὁ διάκονος) kohta. 1Tm 3:2: „Ülevaataja peab siis olema laitmatu: ühenaisemees...“ 1Tm 3:12: „Abilised olgu ühenaisemehed, kes lapsi ja oma peret hästi juhatavad.“

Kui keegi ütleb, et see käib ainult vaimulike kohta, siis ühes korralikus organisatsioonis määravad ju juhi tunnused ka liikmete tunnused. Pealegi kõneleme evangeelses traditsioonis Lutheri järgi üldisest preesterlusest. Oma kirjutises „Saksa rahva kristlikule aadlile“ (1520) ütleb Martin Luther: „Kes ristimisest on tulnud, see võib kiidelda, et ta on pühitsetud preestriks, piiskopiks ja paavstiks,

kuigi igatühele ei sobi säärast ametit pidada.”

Abielurikkumisega on asi natuke keerulisem, sest meil kristlastena tuleb lähtuda mitte ainult sõna „abielurikkumine“ tavatähendusest (EKI Sõnaveeb: „seksuaalsuhete harrastamine väljaspool abielu“) ega isegi sellest tähendusest, mis abielurikkumisel on VT-s (siiski põhimõtteliselt sama, mis eelpoolnäidatud tavatähendus), vaid Jeesuse sõnadest Mäejutluses Mt 5:27j: „Te olete kuulnud, et on öeldud: Sa ei tohi abielu rikkuda! Aga mina ütlen teile: Igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on oma südames temaga juba abielu rikkunud.“ Niisiis karmistab Jeesus Moosese kuuendat käsku sedavõrd, et keelab mehel ära ka võõra naise peale vaatamise. (Ma usun, et Jeesuse käsku võib siin laiendada ka naiste peale, kes mehi vaatavad.)

Niisiis on kristlaste jaoks abielurikkumine palju sügavama sisuga kui ühe abielupoole petmine teise poolt. Võiks ütelda – Jumal muidugi teab seda täpselt – et mitte ükski inimene pole selles mõttes abielurikkumisest vaba. Küsimus on lihtsalt määras: kas rikud abielu salaja või avalikult, meelega või kogemata.

Nüüd on ka mõistetav, miks Jeesus – vähemalt väliselt – nii rahulikult suhtus sellesse, kui juudi kirjatundjad ja variserid tõid tema juurde abielurikkumiselt tabatud naise ja eeldasid, et naine tuleb Moosese seaduse kohaselt kividega surnuks visata. (Selle rahu demonstratsiooniks peetakse tavaliselt seda, et Jeesus kummardus ja kirjutas sõrmega maa peale, ehkki on ka arvatud, et Jeesus viitas kivilaua käskudele, millele ka Jumal kirjutas ju 2Ms 31:18 järgi sõrmega.)

Jeesus lihtsalt pidas seda kirjatundjate ja variseride kirge antud küsimuses kohatuks. See saab ühemõtteliselt selgeks, kui Jeesus ütleb maa peale kirjutamisest hetkeks pausi tehes: „Kes teie seast ei ole pattu teinud, visaku teda esimesena kiviga!” Sellega tahab Jeesus öelda, et mitte keegi, kes naist abielurikkumises süüdistab, pole ise selles süütu.

Siin võiks muidugi asja mõista ka nii, et Jeesus mõtleb seda öeldes juuresolijate kõiki eksimusi Moosese seaduse vastu. Ent kui mõtleme eeltoodud Jeesuse ütlusele Mäejutluses „Igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on oma südames temaga juba abielu rikkunud“, võib ka olla, et Jeesus oli kindel: kõik juuresolijad on abielu rikkunud ja seega patused.

Ent kui keegi mõistab seda kirjakohta nii, et abielurikkumine polegi Jeesuse jaoks – ja seetõttu kristlaste jaoks – mingi eriline patt, siis selle arusaama kummutab Jeesus ju siin kirjakohas viimaste, abielu rikkunud naisele öeldud sõnadega: „Mine, ja nüüdsest peale ära enam tee pattu!“

Seega, patune oli nii too naine ja patused olid ka need, kes soovisid naist abielurikkumise patu pärast surma mõista.

Piiblist saab teha kokkuvõtte: patused on kõik inimesed peale Jeesus Kristuse.

Paulus ütleb selle Rm 3:23j otse välja: „...kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest ning mõistetakse õigeks tema armust päris muidu, lunastuse kaudu, mis on Kristuses Jeesuses...“

See Pauluse väide on kaheosaline, millest mõlemad osad on võrdselt tähtsad. Seda väidet ei saa mõista nii, et usus Jeesusesse Kristusesse mõistetakse meid õigeks absoluutselt igast patust, sh abielurikkumisest. Ja seda väidet ei saa mõista ka nii, et patustel, sh abielurikkujatel pole mingit lootust Jumala ees õiged olla.

Ei, inimene peab endale selgelt tunnistama, et ta on patune, ükskõik mida ta ka ei teeks. See lihtsalt on kahjuks niimoodi ning meie jõud, võim, tarkus ja headus ei saa selle vastu mitte midagi teha.

Samas, kui inimene oma pattu Jumala ees tunnistab, siis on Jumal tema vastu helde ja õiglane ning katab selle patu kinni tänu Jeesus Kristuse lunastussurmale.

Seega võiks kokkuvõttes öelda, et me kõik oleme nagu too abielurikkuja naine Jeesuse ees. Kui me tunnistame oma pattu, nagu too naine ka arvatavasti oma südames tunnistas, siis ei mõista Jeesus Kristus kui Jumala Poeg meid selle eest surma. Kui me aga end süüdi ei tunnista, siis oleme nagu Sardese kogudus, kellele Issand ütleb Ilm 3:1: „Ma tean su tegusid, et sul on nimi, et sa elad. Ometi oled sa surnud.“

Samas ei pea me arvama, et oleme oma usku tunnistanuna ja surmast pääsenuna veel viimselt pääsenud. Jumal ütleb ka meile: mine ja ära tee enam pattu! Kuid seda käsku pole lihtne täita. Uskugem Jumalasse ja uskugem Jeesusesse!

Aamen.